

Haberlandt Arthur, Volkskunst der Balkanlander in ihren Grundlagen erlautert. Wien 1919, stranica 28 + XXVI tabla + 40 slika u tekstu.

Haberlandt je u ovoj bogato i ukusno ilustrovanoj i opremljenoj knjizi preduzeo, da 'U krupnim crtama ustanovi materijal pučke umjetnosti na Balkanu. Odlično mjesto u tekstu i II slikama knjige, zaprema pučka umjetnost Dalmacije. Autor opisuje i istražuje redom pučki nakit i kovinske radnje, pa tekstilija i vezivo, najposlije rezbarije i radnje u drvu. Autor nastoji, da sadašnji nalaz pučke umjetnosti osvijetli i prikaže kao kompleksni rezultat kulturno-historijskih prilika na Balkanu i umjetničko-historijskih uticaja na balkanske zemlje. Iz njegovih razmatranja proizlazi konstatacija širokoga rasezanja istih oblika u raznim krajevima Balkana. Razlike, koje postoje, uvjetovane su većinom regionalno negoli nacionalno. Identičnost pojava u raznim krajevima u običajima, nošnji, pokućtvu i t. d. ima svoj 'uzrok u zajedničkoj kulturnoj podlozi balkanskih oblasti. I ta je stvorena nivelirajućim uplivom ponajprije rimske imperije pa bizantinske države i ortodoksne crkve, -zatim tur~kom invazijom i čestim seobama balkanskog žiteljstva, i najzad time, što su različiti balkanski doseljenici Srednjega Vijeka došli iz krajeva, u kojima su vladale slične primitivne i patriarhalne kulturne prilike. U pojedinostima daju se u balkanskom pučkom obrtu, koji je općenito zadržao vrlo starinski izgled, razabrati i raščiniti tragovi i ukrštavanje upliva prehistopijske Europe, antike, perioda Seobe Naroda., Bizanta, Islama, uz rijetki uticaj Zapada Europe.

Tako se na primjer možemo lako uvjeriti na materijalu donesenom u ovoj Haberlandtovoju knjizi, da je pučki nakit seoskoga živilja u Dalmaciji. do dana današnjega zadržao tehniku (filigranu i ulaganje kamenja u kovIDu), mnoge ornamentalne motive i oblike zlatofskih proizvoda u tako zvanom slogu Seobe Naroda, koji su naročito nađeni u starohrvatskim grobovima Dalmacije (ponajviše oko Knina).

Naprotiv, neprodukovane "primitivne drvene rezbarije naših krajeva, koje su, ako išta, zadržale prastarinske motive i karakter, pokazuju nam bjelodano, kako je proizvoljna tvrdnja, koja se u zadnje vrijeme u nas često čuje, da bi starohrvatske pleterne skulpture bile prenijele u kamen prastarinsku ornamentiku drvenih predmeta. Možemo također utvrditi potpunu neispravnost druge, također često opetovane tvrdnje, da bi hrvatska narodna nošnja i vezivo do danas bili pridržali motive starohrvatske pleterne ornamentike.

Ljubo Karaman